

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଉପନିଷଦ

(ଉପନିଷତ୍)

Upanishad / उपनिषत्

୧୦୮ ଉପନିଷଦ (ଭାଗ – ୫)

108 Upanishad (Vol – 5)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଉପଦେଷ୍ଟା

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଓଡ଼ିଶା ଶାଖା

ବେଦ ଉପନିଷଦ

ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ 'ବେଦ ଯୁଗ'ର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଉପନିଷଦ 'ଷଦ' ଶବ୍ଦରୁ ଆସିଅଛି, ଷଦ ଅର୍ଥାତ 'ବସିବା', ଏଥିରେ ପୂର୍ବରେ 'ଉପ' ଓ 'ନି' କୁ ଯୋଡ଼ା ଯାଇଛି । ଅର୍ଥାତ 'ଉପ' ର ଅର୍ଥ ପାଖରେ , 'ନି' ର ଅର୍ଥ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ, ତେଣୁ ଉପ-ନି-ଷଦ, ଯାହାର ଅର୍ଥ ହେଲା, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସିବା, ଅର୍ଥାତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମର୍ପଣ ସହିତ ଗୁରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ବେଦର ଶେଷ ଭାଗ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା । ଉପନିଷଦକୁ ବେଦର ଚତୁର୍ଥ ସ୍ତର ବା ଅଂଶ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ଯେହେତୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ବେଦର ଅନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହାକୁ 'ବେଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଅଧିକାଂଶ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକର ବିଷୟବସ୍ତୁ 'ଆତ୍ମବିଦ୍ୟା' ଓ 'ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଏହାକୁ ଅନେକ ଗବେଷକ ବା ପଣ୍ଡିତ ବା ଜ୍ଞାନୀମାନେ ଅନେକ ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି ଯଥା – 'ଆଦି ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ' ଏହାକୁ 'ଆତ୍ମ ଓ ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା' କହିଛନ୍ତି, 'ମାକ୍ଷ ମୁଲ୍ଲେର୍' ଓ 'ପାଉଲ୍ ଦେଉସାନ୍' ଏହାକୁ 'ଗୁପ୍ତ ଶିକ୍ଷା', ଓ 'ପାଟ୍ରିକ୍ ଓଲିଭେଲ୍ଲେ' 'ଲୁକ୍କାୟିତ ଅର୍ଥ', ବୋଲି କହିଛନ୍ତି ।

ଏହା କୁହାଯାଏ ଯେ, ଯେଉଁ ଶିଷ୍ୟ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର, ଶିକ୍ଷା ଓ ଗୁରୁଭକ୍ତି ଠିକ ରହୁଥିଲା, ସେମାନଙ୍କୁ କେବଳ ଉପନିଷଦ ଶିକ୍ଷା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳୁଥିଲା । ସେଇଥିପାଇଁ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କୁ "ଗୁପ୍ତ ବିଦ୍ୟା" କୁହାଯାଏ ।

ଇତିହାସକାର ଓ ଗବେଷକ ମାନଙ୍କ ଅନୁସାରେ ବେଦରେ ସମୁଦାୟ ୧୦୮ଟି ଉପନିଷଦ ଅଛି । ଏହିସବୁ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦ ଅଧୀନରେ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଓ ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନୁସାରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ବିଭକ୍ତିକରଣର ପଦ୍ଧତି ଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ । ଅର୍ଥାତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଦର ମୁଖ୍ୟ, ସାମାନ୍ୟ, ସନ୍ନ୍ୟାସ, ଶାକ୍ତ, ବୈଷ୍ଣବ, ଶୈବ, ଓ ଯୋଗ ଉପନିଷଦ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି । (ତଳେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଟେବୁଲ୍‌ରେ ଏହାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତକରଣ ପାଇ ପାରିବେ)

ଏସବୁ ଉପନିଷଦ ଭିତରୁ ଦଶୋପନିଷଦ, ଅର୍ଥାତ ୧୦ଟି ଉପନିଷଦକୁ 'ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ' ଭାବରେ ମାନନ୍ତି, ଏଥିରେ, ପରେ ଆଉ ୩ଟି ଉପନିଷଦ ଯୋଗ କରାଯାଇ ଏହାକୁ ୧୩ଟି କରିଦିଆଗଲା । ତେଣୁ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଉପନିଷଦ, ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ - (ଦଶୋପନିଷଦ) - ଈଶ, କେନ, କଠ, ପ୍ରଶ୍ନ, ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଐତରେୟ, ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ ଓ ବୃହଦାରଣ୍ୟକ, (ଅତିରିକ୍ତ) - କୌଷୀତକି, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର ଓ ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ ।

ବେଦ - ଉପନିଷଦ ସଂଗଠନ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ନ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଉକ୍ ବେଦ	୧୦	ଐତରେୟ, କୌଷୀତକି	ଆତ୍ମବୋଧ, ମୁକ୍ତଲ	ନିର୍ବାଣ	ତ୍ରିପୁରା, ସୌଭାଗ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ, ବହୁତ,	-	ଅକ୍ଷମାଳିକା	ନାଦବିନ୍ଦୁ
ସାମବେଦ	୧୨	ଛାନ୍ଦୋଗ୍ୟ, କେନ	ବକ୍ରସୂତୀ, ମହା, ସାବିତ୍ରୀ,	ଆରୁଣେୟ, ମୈତ୍ରେୟ, ସଂନ୍ୟାସ, କୁଣ୍ଡିକା	-	ବାସୁଦେବ, ଅବ୍ୟକ୍ତ	ରୁଦ୍ରାକ୍ଷଜୀବା ଲ, ଜବାଳି	ଯୋଗଚୂଡ଼ାମଣି, ଦର୍ଶନ
କୃଷ୍ଣ ଯଜୁର୍ବେଦ	୩୨	କଠ, ତୈତ୍ତିରୀୟ, ଶ୍ୱେତାଶ୍ୱତର, ମୈତ୍ରାୟଣୀୟ,	ସର୍ବସାର, ଶୁକରହସ୍ୟ, ସ୍ୱୟ, ଗର୍ଭ, ଶାରୀରକ, ଏକାକ୍ଷର, ଅକ୍ଷି	ବ୍ରହ୍ମ, ଅବଧୂତ, କଠଶ୍ରୁତି	ସରସ୍ୱତୀ ରହସ୍ୟ	ନାରାୟଣ, କଳି ସତ୍ତରଣ	କୈବଲ୍ୟ, କାଳାଗ୍ନି ରୁଦ୍ର, ଦକ୍ଷିଣାମୂର୍ତ୍ତି, ରୁଦ୍ରହୃଦୟ, ପଞ୍ଚବ୍ରହ୍ମ	ଅମୃତବିନ୍ଦୁ, ତେଜୋବିନ୍ଦୁ, ଅମୃତନାଦ, କ୍ଷୁରିକା, ଧାନବିନ୍ଦୁ, ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟା, ଯୋଗତତ୍ତ୍ୱ, ଯୋଗଶିଖା, ଯୋଗକୁଣ୍ଡଳିନୀ, ବରାହ
ଶୁକ୍ଳ ଯଜୁର୍ବେଦ	୧୮	ଇଶ, ବୃହଦାରଣ୍ୟକ	ସୁବାଲ, ମନ୍ତ୍ରିକ, ନିରାଲମ୍ବ, ପୈଙ୍ଗଲ, ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ମୁକ୍ତିକା	ଜୀବାଲ, ଭିକ୍ଷୁକ, ତୁରୀୟାତୀତ ଅବଧୂତ, ୟାଜ୍ଞବଲ୍କ୍ୟ, ଶାବ୍- ୟାୟନୀୟ,	-	ତାରସାର	-	ଅଦ୍-ବୟ ତାରକ, ହଂସ, ତ୍ରିଶିଖ-ବ୍ରାହ୍ମଣ, ମଣ୍ଡଳ-ବ୍ରାହ୍ମଣ

ବେଦ	ସଂଖ୍ୟା	ମୁଖ୍ୟ	ସାମାନ୍ୟ	ସନ୍ଧ୍ୟାସ	ଶାକ୍ତ	ବୈଷ୍ଣବ	ଶୈବ	ଯୋଗ
ଅଥର୍ବ ବେଦ	୩୨	ମୁଣ୍ଡକ, ମାଣ୍ଡୁକ୍ୟ, ପ୍ରଶ୍ନ,	ଆତ୍ମା, ସୂକ୍ଷ୍ମ, ପ୍ରାଣାଗ୍ନିହୋତ୍ର	ଆଶ୍ୱମେଧ, ନାରଦପରିବ୍ରାଜକ, ପରମହଂସ, ପରମହଂସ ପରିବ୍ରଜକ, ପରଂବ୍ରହ୍ମ,	ସୀତା, ଦେବୀ, ତ୍ରିପୁରାତାପିନୀ, ଭାବନ	ନୃସିଂହ ତାପନୀୟ, ମହାନାରାୟଣ, ରାମ ରହସ୍ୟ, ରାମ ତାପନୀୟ, ଗୋପାଳ- ତାପନୀ, କୃଷ୍ଣ, ହୃୟଗ୍ରୀବ, ଦତ୍ତାତ୍ରେୟ, ଗରୁଡ଼	ଅଥର୍ବସିରସ, ଅଥର୍ବଶିଖା, ବୃହଜ୍ଜାବାଳ, ଶରଭ, ଭୃଗୁଜାବାଳ, ଗଣପତ୍ୟର୍ଥବ ଶୀର୍ଷ	ଶାନ୍ତିଲ୍ୟ, ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ, ମହାବାକ୍ୟ
ସମୁଦାୟ	୧୦୮	୧୩	୨୧	୧୯	୮	୧୪	୧୩	୨୦

ପ୍ରୀୟ ପାଠକ,

ବିଭିନ୍ନ ସୂତ୍ରରୁ ଉପଲବ୍ଧ ଉପନିଷଦ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାନ୍ୟ ଅନ୍ତର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ, ଏହା ଭୁଲ୍ କିମ୍ବା ତୃଟିଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ, ଏହା କେବଳ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସଂସ୍କରଣ ଅଟେ । ଏହି ଉପନିଷଦ ସଂସ୍କରଣରେ ୧୯୪୮ ମସିହାରେ ପ୍ରକାଶିତ "ଇଶାଦି ବିଂଶୋତ୍ତରଶତୋପନିଷଦଃ" ପୁସ୍ତକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ସମସ୍ତ ସାବଧାନ, ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ଓଡ଼ିଆରେ ରୂପାନ୍ତର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ୍ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇପାରେ, ଯଦି କିଛି ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଆଶାକରୁଛି, ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ଜ୍ଞାନଲିପ୍ତ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ, ତଥା ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢ଼ି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ତାରିଖ - ୧୦.୦୯.୨୦୨୧

ଗଣେଶ ଚତୁର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

ସଂସାରଫଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

ଯୋଗ ଉପନିଷଦ

(Yoga Upanishad)

ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପାଶୁପତବ୍ରହ୍ମ ଉପନିଷଦ

(Paashupatabrahmopanishat / Paashupatabrahma Upanishad)

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡ଼ିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ପରିଡ଼ା

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ଶ୍ରୀ ଅରୁଣ କୁମାର ପରିଡ଼ା

ସଂସ୍କାରଦଳ, ପଟ୍ଟାମୁଣ୍ଡାଇ,

କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା, ଓଡ଼ିଶା

arunhkd12@gmail.com

ପାଶୁପତବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦ୍ / ପାଶୁପତବ୍ରହ୍ମ ଉପନିଷଦ / ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମ ଉପନିଷଦ

॥ ଅଥ ପାଶୁପତବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦ୍ ॥

ପାଶୁପତବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ୟାସଂବେଦ୍ୟଂ ପରମାକ୍ଷରମ୍ ।

ପରମାନନ୍ଦସଂପୂର୍ଣ୍ଣଂ ରାମଚନ୍ଦ୍ରପଦଂ ଭଜେ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ତ୍ତେତିଃ ଶୃଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତିର୍ଯ୍ୟଜତ୍ରାଃ ।

ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟବାଗ୍ନୁସ୍ତନ୍ତୁତିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୁଷ୍ଟା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।

ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାକ୍ଷ୍ୟୋଽରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।

ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ॥

ଅଥ ହ ବୈ ସ୍ୱୟଂଭୂର୍ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରଜାଃ ସୃଜାନୀତି କାମକାମୋ ଜାୟତେ କାମେଶ୍ୱରୋ ବୈଶ୍ରବଣଃ ।

ବୈଶ୍ରବଣୋ ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ରୋ ବାଲଶିଲ୍ୟଃ ସ୍ୱୟଂଭୂବଂ ପରିପୃଚ୍ଛତି ଜଗତାଂ କା ବିଦ୍ୟା କା ଦେବତା

ଜାଗ୍ରତୁରୀୟୟୌରସ୍ୟ କୋ ଦେବୋ ଯାନି ତସ୍ୟ ବଶାନି କାଲାଃ କିୟତ୍-ପ୍ରମାଣାଃ କସ୍ୟାଙ୍କୟା

ରବିଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରହାଦୟୋ ଭାସନ୍ତେ କସ୍ୟ ମହିମା ଗଗନସ୍ୱରୂପ ଏତଦହଂ ଶ୍ରୋତୁମିଚ୍ଛାମି ନାନ୍ୟା

ଜାନାତି ତ୍ୱଂ ବ୍ରୁହି ବ୍ରହ୍ମନ୍ ।

ସ୍ୱୟଂଭୂରୁବାଚ —

କୃସ୍ନଜଗତାଂ ମାତୃକା ବିଦ୍ୟା ଦ୍ୱିତିବର୍ଣ୍ଣସହିତା ଦ୍ୱିବର୍ଣ୍ଣମାତା ତ୍ରିବର୍ଣ୍ଣସହିତା ।

ଚତୁର୍ମାତ୍ରାତ୍ମକୋଙ୍କାରୋ ମମ ପ୍ରାଣାତ୍ମିକା ଦେବତା ।

ଅହମେବ ଜଗନ୍ନୟତ୍ତ୍ୱେକଃ ପତିଃ । ମମ ବଶାନି ସର୍ବାଣି ଯୁଗାନ୍ୟପି ।

ଅହୋରାତ୍ରାଦୟୋ ମହାଂବର୍ପିତାଃ କାଲାଃ ।

ମମ ରୂପା ରବେସ୍ତେଜଶ୍ଚନ୍ଦନକ୍ଷତ୍ରଗ୍ରହତେଜାଂସି ଚ ।
 ଗଗନୋ ମମ ତ୍ରିଶକ୍ତିମାୟାସ୍ବରୂପୋ ନାନ୍ୟୋ ମଦସ୍ତ୍ରି ।
 ତମୋମାୟାତୁକୋ ରୁଦ୍ରଃ ସାତ୍ବିକମାୟାତୁକୋ ବିଷ୍ଣୁ ରାଜସମାୟାତୁକୋ ବ୍ରହ୍ମା ।
 ଇନ୍ଦ୍ରାଦୟସ୍ତାମସରାଜସାତ୍ବିକା ନ ସାତ୍ବିକଃ କୋଽପି ।
 ଅଘୋରଃ ସର୍ବସାଧାରଣସ୍ବରୂପଃ । ସମସ୍ତାୟାଗାନାଂ ରୁଦ୍ରଃ ପଶୁପତିଃ କର୍ତା ।
 ରୁଦ୍ରୋ ଯାଗଦେବୋ ବିଷ୍ଣୁରଧ୍ୟର୍ଯୁହୋତେନ୍ଦ୍ରୋ ଦେବତା ଯଜ୍ଞଭୂର୍
 ମାନସଂ ବ୍ରହ୍ମ ମାହେଶ୍ବରଂ ବ୍ରହ୍ମ ମାନସଂ ହଂସଃ ସୋଽହଂ ହଂସ ଇତି ।
 ତନ୍ନୟୟଜ୍ଞୋ ନାଦାନୁସଂଧାନମ୍ । ତନ୍ନୟବିକାରୋ ଜୀବଃ ।
 ପରମାତ୍ମସ୍ବରୂପୋ ହଂସଃ । ଅନ୍ତର୍ବହିଷ୍ଟରତି ହଂସଃ ।
 ଅନ୍ତର୍ଗତୋଽନବକାଶାନ୍ତର୍ଗତସୁପର୍ଣ୍ଣସ୍ବରୂପୋ ହଂସଃ ।
 ଷଷ୍ଠବତିତତ୍ତ୍ବତନ୍ତ୍ରବଦ୍ୟାକ୍ତଂ ଚିତ୍ତତ୍ତ୍ବତନ୍ତ୍ରତନ୍ନୟଲକ୍ଷଣଂ ନବତତ୍ତ୍ବତ୍ରିରାବୃତଂ
 ବ୍ରହ୍ମବିଷ୍ଣୁମହେଶ୍ବରାତ୍ମକମଗ୍ନିତ୍ରୟକଲୋପେତଂ ଚିତ୍ତଦ୍ବିବକ୍ଷନମ୍ ।
 ଅଦ୍ବୈତଗ୍ରନ୍ଥଃ ଯଜ୍ଞସାଧାରଣାଙ୍ଗଂ ବହିରନ୍ତର୍ଜ୍ଜ୍ବଲନଂ ଯଜ୍ଞାଙ୍ଗଲକ୍ଷଣବ୍ରହ୍ମସ୍ବରୂପୋ ହଂସଃ ।
 ଉପବୀତଲକ୍ଷଣସୂତ୍ରବ୍ରହ୍ମଗା ଯଜ୍ଞାଃ । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍ଗଲକ୍ଷଣଯୁକ୍ତୋ ଯଜ୍ଞସୂତ୍ରମ୍ ।
 ତଦ୍-ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ରମ୍ । ଯଜ୍ଞସୂତ୍ରସଂବନ୍ଧୀ ବ୍ରହ୍ମଯଜ୍ଞଃ । ତସ୍ବରୂପୋଽଙ୍ଗାନି ମାତ୍ରାଣି ।
 ମନୋ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ହଂସୋ ଯଜ୍ଞସୂତ୍ରମ୍ । ପ୍ରଣବଂ ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ରଂ ବ୍ରହ୍ମଯଜ୍ଞମୟମ୍ ।
 ପ୍ରଣବାନ୍ତର୍ବର୍ତ୍ତୀ ହଂସୋ ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ରମ୍ । ତଦେବ ବ୍ରହ୍ମଯଜ୍ଞମୟଂ ମୋକ୍ଷକ୍ରମମ୍ ।
 ବ୍ରହ୍ମସଂଧ୍ୟାକ୍ରିୟା ମନୋୟାଗଃ । ସଂଧ୍ୟାକ୍ରିୟା ମନୋୟାଗସ୍ୟ ଲକ୍ଷଣମ୍ ।
 ଯଜ୍ଞସୂତ୍ରପ୍ରଣବବ୍ରହ୍ମଯଜ୍ଞକ୍ରିୟାୟୁକ୍ତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଃ । ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟେଣ ଚରନ୍ତି ଦେବାଃ ।
 ହଂସସୂତ୍ରଚର୍ଯା ଯଜ୍ଞାଃ । ହଂସପ୍ରଣବୟୋରଭେଦଃ । ହଂସସ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନାସ୍ତ୍ରିକାଲାଃ ।
 ତ୍ରିକାଲାସ୍ତ୍ରିବର୍ଣ୍ଣାଃ । ତ୍ରେତାଗ୍ନାନୁସଂଧାନୋ ଯାଗଃ ।
 ତ୍ରେତାଗ୍ନୀତ୍ତ୍ବାକୃତିବର୍ଣ୍ଣୋଜ୍ଞାରହଂସାନୁସଂଧାନୋଽନ୍ତର୍ଯାଗଃ ।
 ଚିତ୍ତରୂପବତ୍ତନ୍ନୟଂ ତୁରୀୟସ୍ବରୂପମ୍ । ଅନ୍ତରାଦିତ୍ୟେ ଜ୍ୟୋତିଃସ୍ବରୂପୋ ହଂସଃ ।
 ଯଜ୍ଞାଙ୍ଗଂ ବ୍ରହ୍ମସଂପତ୍ତିଃ । ବ୍ରହ୍ମପ୍ରବୃତ୍ତୌ ତଦ୍-ପ୍ରଣବହଂସସୂତ୍ରେଣୈବ ଧ୍ୟାନମାଚରନ୍ତି ।

ପ୍ରୋବାଚ ପୁନଃ ସ୍ବୟଂଭୁବଂ ପ୍ରତିଜାନୀତେ ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ରୋ ଋଷିର୍ବାଲ୍ଲଖିଲ୍ୟଃ ।
 ହଂସସୂତ୍ରାଣି କତିସଂଖ୍ୟାନି କିୟଦ୍ବା ପ୍ରମାଣମ୍ ।
 ହୃଦ୍ୟାଦିତ୍ୟମରୀଚୀନାଂ ପଦଂ ଷଷ୍ଠବତିଃ ।
 ଚିସ୍ତୁତ୍ରାଣୟୋଃ ସ୍ବର୍ନିର୍ଗତା ପ୍ରଣବଧାରା ଷଡ଼ଲ୍ଲଦଶାଶୀତିଃ ।
 ବାମବାହୁର୍ଦ୍ଧ୍ବକ୍ଷିଣକଂଠୋରନ୍ତଶ୍ଚରତି ହଂସଃ ପରମାତ୍ମା ବ୍ରହ୍ମରୂପ୍ୟପ୍ରକାରୋ ନାନ୍ୟତ୍ର ବିଦିତଃ ।
 ଜାନନ୍ତି ତେଃମୃତଫଲକାଃ । ସର୍ବକାଲଂ ହଂସଂ ପ୍ରକାଶକମ୍ ।
 ପ୍ରଣବହଂସାନ୍ତର୍ଧ୍ୟାନପ୍ରକୃତିଂ ବିନା ନ ମୁକ୍ତିଃ ।
 ନବସୂତ୍ରାନ୍ପରିଚର୍ଚ୍ଚିତାନ୍ । ତେଽପି ଯଦ୍-ବ୍ରହ୍ମ ଚରନ୍ତି ।
 ଅନ୍ତରାଦିତ୍ୟେନ ଜ୍ଞାତଂ ମନୁଷ୍ୟାଣାମ୍ ।
 ଜଗଦାଦିତ୍ୟୋ ରୋଚତ ଇତି ଜ୍ଞାତ୍ବା ତେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟା ବିରୁଧାସ୍ତପନପ୍ରାର୍ଥନାୟୁକ୍ତା ଆଚରନ୍ତି ।
 ବାଜପେୟଃ ପଶୁହର୍ତା ଅଧ୍ୟୟୁରିନ୍ଦ୍ରୋ ଦେବତା ଅହିଂସା ଧର୍ମୟୁଗଃ
 ପରମହଂସୋଽଧ୍ୟୟୁଃ ପରମାତ୍ମା ଦେବତା ପଶୁପତିବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦୋ ବ୍ରହ୍ମ ।
 ସ୍ବାଧ୍ୟାୟୟୁକ୍ତା ବ୍ରାହ୍ମଣାଶ୍ଚରନ୍ତି । ଅଶ୍ବମେଧୋ ମହାୟଜ୍ଞିକଥା ।
 ତଦ୍ରାଜ୍ଞା ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମାଚରନ୍ତି । ସର୍ବେଷାଂ ପୂର୍ବୋକ୍ତବ୍ରହ୍ମୟଜ୍ଞକ୍ରମଂ ମୁକ୍ତିକ୍ରମମିତି ।
 ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ରଃ ପ୍ରୋବାଚ । ଉଦିତୋ ହଂସ ଋଷିଃ । ସ୍ବୟଂଭୂସ୍ତିରୋଦଧେ ।
 ରୁଦ୍ରୋ ବ୍ରହ୍ମୋପନିଷଦୋ ହଂସଜ୍ୟୋତିଃ ପଶୁପତିଃ ପ୍ରଣବସ୍ତ୍ରାବକଃ ସ ଏବଂ ବେଦ ।
 ହଂସାତ୍ମମାଲିକାବର୍ଣ୍ଣବ୍ରହ୍ମକାଲପ୍ରତୋଦିତା ।
 ପରମାତ୍ମା ପୁମାନିତି ବ୍ରହ୍ମସଂପତ୍ତିକାରିଣୀ ॥ ୧ ॥
 ଅଧ୍ୟାତ୍ମବ୍ରହ୍ମକଲ୍ପସ୍ୟାକୃତିଃ କୀଦୃଶୀ କଥା ।
 ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନପ୍ରଭାସନ୍ୟାକାଲୋ ଗଚ୍ଛତି ଧୀମତାମ୍ ।
 ହଂସାଖ୍ୟୋ ଦେବମାତ୍ମାଖ୍ୟମାତ୍ମତତ୍ତ୍ବପ୍ରଜଃ କଥମ୍ ॥ ୨ ॥
 ଅନ୍ତଃପ୍ରଣବନାଦାଖ୍ୟୋ ହଂସଃ ପ୍ରତ୍ୟୟବୋଧକଃ ।
 ଅନ୍ତର୍ଗତପ୍ରମାଣୁତ୍ ଜ୍ଞାନନାଲଂ ବିରାଜିତମ୍ ॥ ୩ ॥

ଶିବଶକ୍ତ୍ୟାତ୍ମକଂ ରୂପଂ ଚିନ୍ମୟାନନ୍ଦବେଦିତମ୍ ।
ନାଦବିନ୍ଦୁକଳା ତ୍ରୀଶି ନେତ୍ରଂ ବିଶ୍ୱବିଚେଷ୍ଟିତମ୍ ॥ ୪ ॥

ତ୍ରିୟଙ୍ଗାନି ଶିଖା ତ୍ରୀଶି ଦ୍ୱିତ୍ରାଶାଂ ସାଂଖ୍ୟମାକୃତିଃ ।
ଅନ୍ତର୍ଗୁହପ୍ରମା ହଂସଃ ପ୍ରମାଣାନ୍ନିର୍ଗତଂ ବହିଃ ॥ ୫ ॥

ବ୍ରହ୍ମସୂତ୍ରପଦଂ ଜ୍ଞେୟଂ ବ୍ରାହ୍ମଂ ବିଧ୍ୟୁକ୍ତଲକ୍ଷଣମ୍ ।
ହଂସାର୍କପ୍ରଣବଧ୍ୟାନମିଦୁ୍ୟକ୍ତୋ ଜ୍ଞାନସାଗରେ ॥ ୬ ॥

ଏତଦ୍ୱିଜ୍ଞାନମାତ୍ରେଣ ଜ୍ଞାନସାଗରପାରଗଃ ।
ସ୍ୱତଃ ଶିବଃ ପଶୁପତିଃ ସାକ୍ଷୀ ସର୍ବସ୍ୟ ସର୍ବଦା ॥ ୭ ॥

ସର୍ବେଷାଂ ତୁ ମନସ୍ତେନ ପ୍ରେରିତଂ ନିୟମେନ ତୁ ।
ବିଷୟେ ଗଚ୍ଛତି ପ୍ରାଣଶ୍ଳେଷ୍ଠତେ ବାଗ୍ନଦତ୍ୟପି ॥ ୮ ॥

ଚକ୍ଷୁଃ ପଶ୍ୟତି ରୂପାଶି ଶ୍ରୋତ୍ରଂ ସର୍ବଂ ଶୃଣୋତ୍ୟପି ।
ଅନ୍ୟାନି ଖାନି ସର୍ବାଶି ତେନୈବ ପ୍ରେରିତାନି ତୁ ॥ ୯ ॥

ସ୍ପଂ ସ୍ପଂ ବିଷୟମୁଦ୍ଦିଶ୍ୟ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ୍ତେ ନିରନ୍ତରମ୍ ।
ପ୍ରବର୍ତ୍ତକତ୍ୱଂ ତାପ୍ୟସ୍ୟ ମାୟୟା ନ ସ୍ୱଭାବତଃ ॥ ୧୦ ॥

ଶ୍ରୋତ୍ରମାତୁନି ଚାଧ୍ୟସ୍ତ୍ରଂ ସ୍ୱୟଂ ପଶୁପତିଃ ପୁମାନ୍ ।
ଅନୁପ୍ରବିଶ୍ୟ ଶ୍ରୋତ୍ରସ୍ୟ ଦଦାତି ଶ୍ରୋତ୍ରତାଂ ଶିବଃ ॥ ୧୧ ॥

ମନଃ ସ୍ୱାତୁନି ଚାଧ୍ୟସ୍ତ୍ରଂ ପ୍ରବିଶ୍ୟ ପରମେଶ୍ୱରଃ ।
ମନସ୍ତ୍ୱଂ ତସ୍ୟ ସଞ୍ଜୁଷ୍ଟୋ ଦଦାତି ନିୟମେନ ତୁ ॥ ୧୨ ॥

ସ ଏବ ବିଦିତାଦନ୍ୟସ୍ତଥୈବାବିଦିତାଦପି ।
ଅନ୍ୟେଷାମିନ୍ଦ୍ରିୟାଣାଂ ତୁ କଳ୍ପିତାନାମପୀଶ୍ୱରଃ ॥ ୧୩ ॥

ତତ୍ତ୍ୱପ୍ରମନ୍ତୁ ପ୍ରାପ୍ୟ ଦଦାତି ନିୟମେନ ତୁ ।
ତତଶ୍ଚକ୍ଷୁଷ୍ଠ ବାକ୍-ଚୈବ ମନଶ୍ଚାନ୍ୟାନି ଖାନି ତ ॥ ୧୪ ॥

ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ସ୍ୱୟଂଜ୍ୟୋତିଃସ୍ୱଭାବେ ପରମାତ୍ମନି ।
ଅକର୍ତ୍ତୃବିଷୟପ୍ରତ୍ୟକ୍ପ୍ରକାଶଂ ସ୍ୱାତ୍ମନୈବ ତୁ ॥ ୧୫ ॥

ବିନା ତର୍କପ୍ରମାଣାଭ୍ୟାଂ ବ୍ରହ୍ମ ଯୋ ବେଦ ବେଦ ସଃ ।
ପ୍ରତ୍ୟଗାତ୍ମା ପରଂଜ୍ୟୋତିର୍ମାୟା ସା ତୁ ମହତ୍ତମଃ ॥ ୧୬ ॥

ତଥା ସତି କଥଂ ମାୟାସଂଭବଃ ପ୍ରତ୍ୟଗାତ୍ମନି ।
ତସ୍ମାତ୍ତର୍କପ୍ରମାଣାଭ୍ୟାଂ ସ୍ୱାନୁଭୂତ୍ୟା ଚ ଚିଦ୍ଧନେ ॥ ୧୭ ॥

ସ୍ୱପ୍ରକାଶୈକସଂସିଦ୍ଧେ ନାସ୍ତି ମାୟା ପରାତ୍ମନି ।
ବ୍ୟବହାରିକଦୃଷ୍ଟ୍ୟେୟଂ ବିଦ୍ୟାଃବିଦ୍ୟା ନ ଚାନ୍ୟଥା ॥ ୧୮ ॥

ତତ୍ତ୍ୱଦୃଷ୍ଟ୍ୟା ତୁ ନାସ୍ତ୍ୟେବ ତତ୍ତ୍ୱମେବାସ୍ତି କେବଲମ୍ ।
ବ୍ୟବହାରିକଦୃଷ୍ଟିସ୍ତୁ ପ୍ରକାଶାବ୍ୟଭିଚାରତଃ ॥ ୧୯ ॥

ପ୍ରକାଶ ଏବ ସତତଂ ତସ୍ମାଦଦ୍ୱୈତ ଏବ ହି ।
ଅଦ୍ୱୈତମିତି ଚୋକ୍ତିଶ୍ଚ ପ୍ରକାଶାବ୍ୟଭିଚାରତଃ ॥ ୨୦ ॥

ପ୍ରକାଶ ଏବ ସତତଂ ତସ୍ମାନ୍ନୈନଂ ହି ଯୁଜ୍ୟତେ ।
ଅୟମର୍ଥୋ ମହାନ୍ୟସ୍ୟ ସ୍ୱୟମେବ ପ୍ରକାଶିତଃ ॥ ୨୧ ॥

ନ ସ ଜୀବୋ ନ ଚ ବ୍ରହ୍ମା ନ ଚାନ୍ୟଦପି କିଂଚନ ।
ନ ତସ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣା ବିଦ୍ୟନ୍ତେ ନାଗ୍ରମାଶ୍ଚ ତଥୈବ ଚ ॥ ୨୨ ॥

ନ ତସ୍ୟ ଧର୍ମୋଽଧର୍ମଶ୍ଚ ନ ନିଷେଧୋ ବିଧିର୍ନ ଚ ।
ୟଦା ବ୍ରହ୍ମାତ୍ମକଂ ସର୍ବଂ ବିଭାତି ତତ ଏବ ତୁ ॥ ୨୩ ॥

ତଦା ଦୁଃଖାଦିଭେଦୋଽୟମାଭାସୋଽପି ନ ଭାସତେ ।
ଜଗଜ୍ଜୀବାଦିରୂପେଣ ପଶ୍ୟନ୍ନପି ପରାତ୍ମବିତ୍ ॥ ୨୪ ॥

ନ ତପୁଶ୍ୟତି ଚିଦ୍ରୂପଂ ବ୍ରହ୍ମବସ୍ତୁବ ପଶ୍ୟତି ।
ଧର୍ମଧର୍ମିତ୍ୱବାର୍ତ୍ତା ଚ ଭେଦେ ସତି ହି ଭିଦ୍ୟତେ ॥ ୨୫ ॥

ଭେଦାଭେଦସ୍ତଥା ଭେଦାଭେଦଃ ସାକ୍ଷାଦ୍ପରାତ୍ମନଃ ।
ନାସ୍ତି ସ୍ୱାତ୍ମାତିରେକେଣ ସ୍ୱୟମେବାସ୍ତି ସର୍ବଦା ॥ ୨୬ ॥

ବ୍ରହ୍ମୈବ ବିଦ୍ୟତେ ସାକ୍ଷାଦ୍ବସ୍ତୁତୋଽବସ୍ତୁତୋଽପି ଚ ।
ତଥୈବ ବ୍ରହ୍ମବିଜ୍ଞାନୀ କିଂ ଗୃହ୍ଣାତି ଜହାତି କିମ୍ ॥ ୨୭ ॥

ଅଧିଷ୍ଠାନମନୌପମ୍ୟମବାହ୍ନନସଗୋଚରମ୍ ।
ୟତ୍ତଦଦ୍ରେଶ୍ୟମଗ୍ରାହ୍ୟମଗୋଚ୍ରଂ ରୂପବର୍ଜିତମ୍ ॥ ୨୮ ॥

ଅଚକ୍ଷୁଃଶ୍ରୋତ୍ରମତ୍ୟର୍ଥଂ ତଦପାଶିପଦଂ ତଥା ।
ନିତ୍ୟଂ ବିଭୁଂ ସର୍ବଗତଂ ସୁସୁକ୍ଷ୍ମଂ ଚ ତଦବ୍ୟୟମ୍ ॥ ୨୯ ॥

ବ୍ରହ୍ମୈବେଦମମୃତଂ ତତ୍-ପୁରସ୍ତାଦ୍-ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦଂ ପରମଂ ଚୈବ ପଶ୍ଚାତ୍ ।
ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦଂ ପରମଂ ଦକ୍ଷିଣେ ଚ ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦଂ ପରମଂ ଚୋତ୍ତରେ ଚ ॥ ୩୦ ॥

ସ୍ୱାତ୍ମନ୍ୟେବ ସ୍ୱୟଂ ସର୍ବଂ ସଦା ପଶ୍ୟତି ନିର୍ଭୟଃ ।
ତଦା ମୁକ୍ତୋ ନ ମୁକ୍ତଶ୍ଚ ବଦଧ୍ୟୈବ ବିମୁକ୍ତତା ॥ ୩୧ ॥

ଏବଂରୂପା ପରା ବିଦ୍ୟା ସତ୍ୟେନ ତପସାପି ଚ ।
ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟାଦିଭିର୍ଧର୍ମେର୍ଲଭ୍ୟା ବେଦାନ୍ତବର୍ତ୍ତନା ॥ ୩୨ ॥

ସ୍ୱଶରୀରେ ସ୍ୱୟଂଜ୍ୟୋତିଃସ୍ୱରୂପଂ ପାରମାର୍ଥକମ୍ ।
କ୍ଷୀଣଦୋଷାଃ ପ୍ରପଶ୍ୟନ୍ତି ନେତରେ ମାୟାୟାବୃତାଃ ॥ ୩୩ ॥

ଏବଂ ସ୍ୱରୂପବିଜ୍ଞାନଂ ଯସ୍ୟ କସ୍ୟାସ୍ତି ଯୋଗିନଃ ।
କୁତ୍ରଚିଦ୍ଧମନଂ ନାସ୍ତି ତସ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପିଣଃ ॥ ୩୪ ॥

ଆକାଶମେକଂ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣଂ କୁତ୍ରଚିନ୍ନ ହି ଗଚ୍ଛତି ।
ତଦ୍ୱଦ୍-ବ୍ରହ୍ମାତ୍ମବିଚ୍ଛେଷ୍ଟଃ କୁତ୍ରଚିନ୍ନୈବ ଗଚ୍ଛତି ॥ ୩୫ ॥

ଅଭକ୍ଷ୍ୟସ୍ୟ ନିବୃତ୍ତ୍ୟା ତୁ ବିଶୁଦ୍ଧଂ ହୃଦୟଂ ଭବେତ୍ ।
ଆହାରଶୁଦ୍ଧୌ ଚିତ୍ତସ୍ୟ ବିଶୁଦ୍ଧିର୍ଭବତି ସ୍ୱତଃ ॥ ୩୬ ॥

ଚିତ୍ତଶୁଦ୍ଧୌ କ୍ରମାତ୍ମଜ୍ଞାନଂ ତୁଚ୍ୟନ୍ତି ଗ୍ରନ୍ଥୟଃ ସୁଚମ୍ ।
ଅଭକ୍ଷ୍ୟଂ ବ୍ରହ୍ମବିଜ୍ଞାନବିହୀନସୌ୍ୟବ ଦେହିନଃ ॥ ୩୭ ॥

ନ ସମ୍ୟଗ୍ଜ୍ଞାନିନସ୍ତଦ୍ୱସ୍ତରୂପଂ ସକଳଂ ଖଲୁ ।
ଅହମନ୍ତଂ ସଦାନାଦ ଇତି ହି ବ୍ରହ୍ମବେଦନମ୍ ॥ ୩୮ ॥

ବ୍ରହ୍ମବିଦ୍ଭ୍ରମତି ଜ୍ଞାନାତ୍ତ୍ୱର୍ବଂ ବ୍ରହ୍ମାତ୍ମନୈବ ତୁ ।
ବ୍ରହ୍ମକ୍ଷତ୍ରାଦିକଂ ସର୍ବଂ ଯସ୍ୟ ସ୍ୟାଦୋଦନଂ ସଦା ॥ ୩୯ ॥

ୟସ୍ୟୋପସେଚନଂ ମୃତ୍ୟୁସ୍ତଂ ଜ୍ଞାନୀ ତାଦୃଶଃ ଖଲୁ ।
ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱରୂପବିଜ୍ଞାନାତ୍ମଗଦ୍-ଭୋଜ୍ୟଂ ଭବେତ୍-ଖଲୁ ॥ ୪୦ ॥

ଜଗଦାତ୍ମତୟା ଭାତି ଯଦା ଭୋଜ୍ୟଂ ଭବେତ୍ତଦା ।
ବ୍ରହ୍ମସ୍ୱାତ୍ମତୟା ନିତ୍ୟଂ ଭକ୍ଷିତଂ ସକଳଂ ତଦା ॥ ୪୧ ॥

ୟଦାଭାସେନ ରୂପେଣ ଜଗଦ୍-ଭୋଜ୍ୟଂ ଭବେତ୍ ତତ୍ ।
ମାନତଃ ସ୍ୱାତ୍ମନା ଭାତଂ ଭକ୍ଷିତଂ ଭବତି ପୁରମ୍ ॥ ୪୨ ॥

ସ୍ୱସ୍ୱରୂପଂ ସ୍ୱୟଂ ଭୁକ୍ତେ ନାସ୍ତି ଭୋଜ୍ୟଂ ପୃଥକ୍ ସ୍ୱତଃ ।
ଅସ୍ତି ଚେଦସ୍ତିତାରୂପଂ ବ୍ରହ୍ମୈବାସ୍ତିତ୍ୱଲକ୍ଷଣମ୍ ॥ ୪୩ ॥

ଅସ୍ତିତାଲକ୍ଷଣା ସତ୍ତାସତ୍ତା ବ୍ରହ୍ମ ନ ତାପରା ।
ନାସ୍ତି ସତ୍ତାତିରେକେଣ ନାସ୍ତି ମାୟା ତ ବସ୍ତୁତଃ ॥ ୪୪ ॥

ଯୋଗିନାମାତ୍ମନିଷ୍ଠାନାଂ ମାୟା ସ୍ବାତ୍ମନି କଳ୍ପିତା ।
ସାକ୍ଷିରୂପତୟା ଭାତି ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନେନ ବାପିତା ॥ ୪୫ ॥

ବ୍ରହ୍ମବିଜ୍ଞାନସଂପନ୍ନଃ ପ୍ରତୀତମଖିଲଂ ଜଗତ୍ ।
ପଶ୍ୟନ୍ନପି ସଦା ନୈବ ପଶ୍ୟତି ସ୍ବାତ୍ମନଃ ପୃଥକ୍ ॥ ୪୬ ॥ ଇତ୍ୟୁପନିଷତ୍ ॥

ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ତ୍ତେଭିଃ ଶୃଣୁୟାମ ଦେବାଃ । ଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେମାକ୍ଷତ୍ରିୟଜତ୍ରାଃ ।
ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟବାଗ୍ନୌସ୍ତନ୍ତ୍ରନ୍ତୁଭିଃ । ବ୍ୟଶେମ ଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନ ଇନ୍ଦ୍ରୋ ବୃଦ୍ଧଶ୍ରବାଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନଃ ପୂଷା ବିଶ୍ୱବେଦାଃ ।
ସ୍ୱସ୍ତି ନସ୍ତାର୍ଷ୍ୟୋ ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ । ସ୍ୱସ୍ତି ନୋ ବୃହସ୍ପତିର୍ଦଧାତୁ ।
ଓଁ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ॥

ହରିଃ ଓଁ ତସ୍ମତ୍ ॥

॥ ଇତି ପାଶୁପତବ୍ରହ୍ମୋପନିଷତ୍ସମାପ୍ତା ॥

